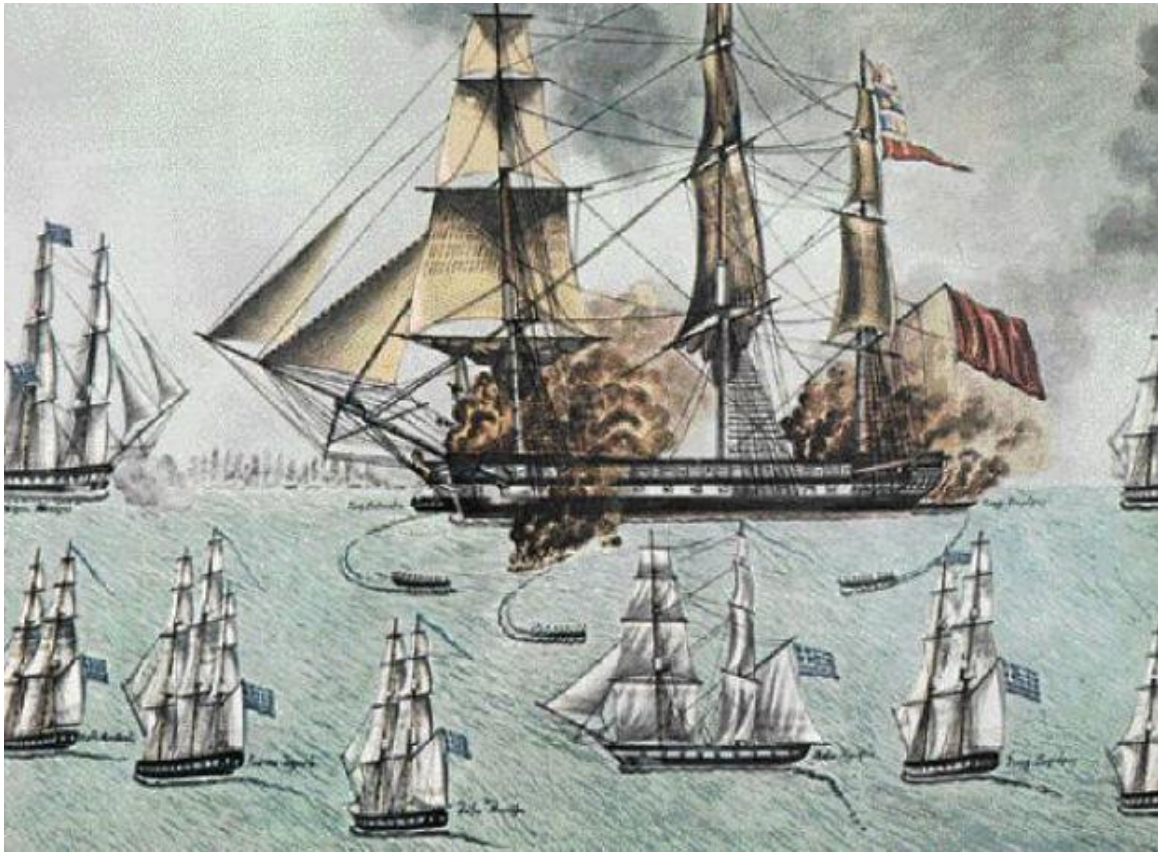

Η Ναυμαχία του Γέροντα

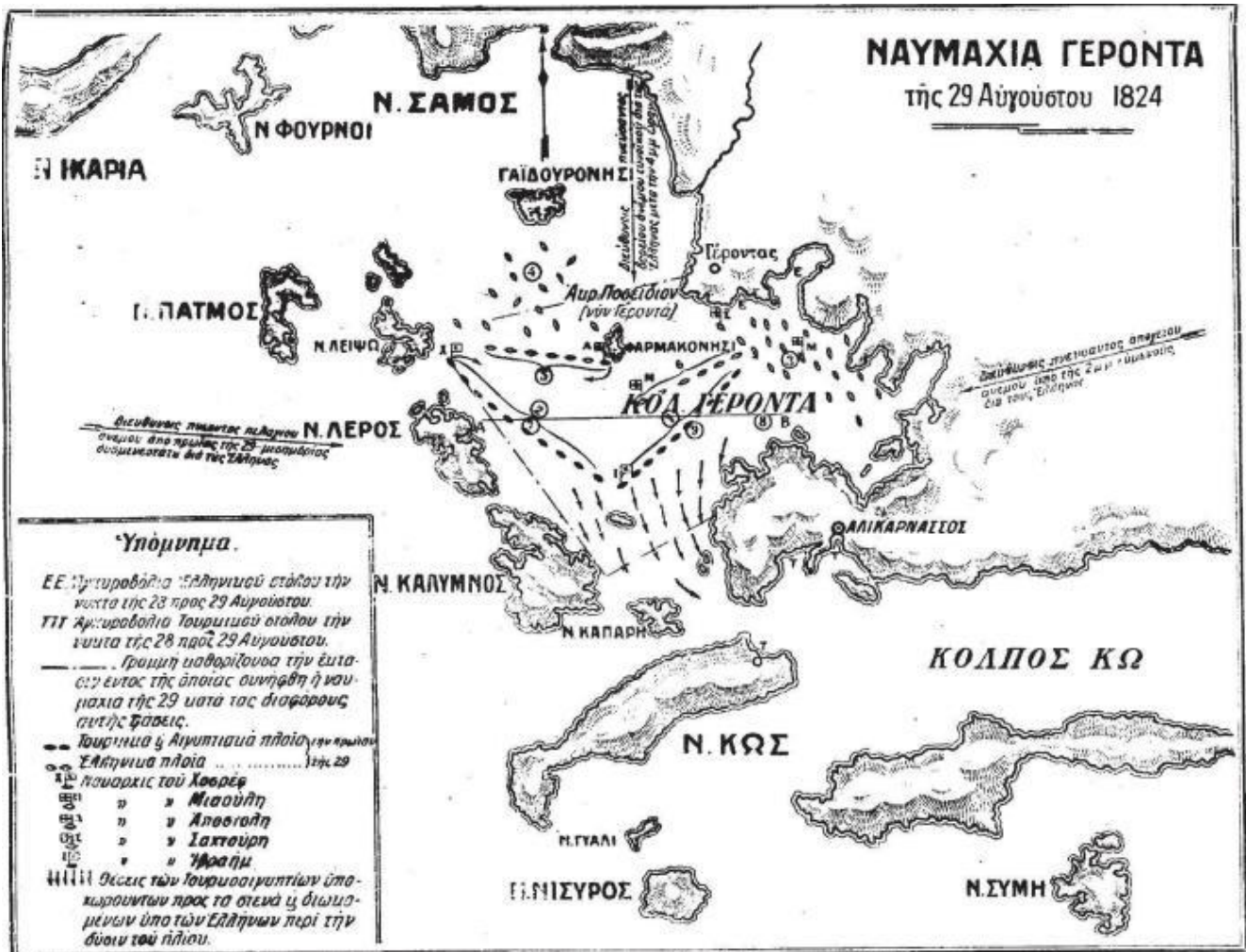

*«Εμπρησμός της Οθωμανικής Φρεγάτας εις Γέροντα»
Πίνακας του Γ. Κ. Μιχαήλ.*

Μία από τις σημαντικότερες ναυτικές επιχειρήσεις της Επανάστασης του '21, που τελείωσε νικηφόρα για τα ελληνικά όπλα. Διεξήχθη στις 29 Αυγούστου 1824 στ' ανοιχτά του ακρωτηρίου Ποσειδίου ή Γέροντας της Μικράς Ασίας (νυν Didim Τουρκίας), απέναντι από τα νησιά Λειψοί και Λέρος της Δωδεκανήσου. Αντιμέτωποι τέθηκαν ο ελληνικός στόλος υπό τον Ανδρέα Μιαούλη, που αριθμούσε γύρω στα 70 πλοία και ο υπέρτερος (τεχνολογικά και ποσοτικά) τουρκοαιγυπτιακός στόλος υπό τους πασάδες Χοσρέφ και Ιμπραήμ, με πάνω από 250 πλοία.

Μετά την καταστροφή της Κάσου (29 Μαΐου 1824) και των Ψαρών (21 Ιουνίου 1824), το ηθικό του ελληνικού ναυτικού είχε καταπέσει. Η βοήθεια που παρείχε ο χεβίδης της Αιγύπτου Μοχάμετ Άλι στον Σουλτάνο Μαχμούτ έθετε σε κίνδυνο την Ελληνική Επανάσταση. Στόχος του Μοχάμετ Άλι ήταν να συντρίψει το ελληνικό ναυτικό για να μπορέσει ο γιος του Ιμπραήμ Πασάς να αποβιβασθεί με τη μεγαλύτερη δυνατή ασφάλεια στη Πελοπόννησο και να καταστείλει την ελληνική επανάσταση. Άλλωστε, το έπαθλο για τον πανέξυπνο Αλβανό εκ Καβάλας ήταν μεγάλο. Αν επιτύγχανε τον στόχο του, ο σουλτάνος θα τον επιβράβευε με την παραχώρηση της Κρήτης και της Πελοποννήσου.

Στο πλαίσιο του κοινού τουρκοαιγυπτιακού σχεδίου, ο Τούρκος ναύαρχος Χοσρέφ Πασάς επιχείρησε στις αρχές Αυγούστου του 1824 να καταλάβει τη Σάμο. Ο ελληνικός στόλος, που αποτελείτο από υδραίικα, σπετσιώτικα και λίγα ψαριανά πλοία, τον εμπόδισε να πλησιάσει το νησί με μια σειρά συγκρούσεων, που κράτησαν περίπου μία εβδομάδα. Ο Χοσρέφ δεν είχε άλλη επιλογή από το να καταφύγει με το στόλο του ανάμεσα στην Κω και την Αλικαρνασσό και να περιμένει ενισχύσεις από τον στόλο του Ιμπραήμ, που κατέφθασε στην περιοχή στις 19 Αυγούστου.

Πέντε ημέρες αργότερα έγιναν οι πρώτες αψιμαχίες μεταξύ των δύο στόλων, οι οποίες συνεχίστηκαν και τις επόμενες ημέρες. Η αποφασιστική ναυμαχία δόθηκε στις 29 Αυγούστου, ημέρα Παρασκευή. Τα εχθρικά πλοία προσπάθησαν να κυκλώσουν τα ελληνικά, αλλά ο Μιαούλης με εννέα πλοία και δύο πυρπολικά προχώρησε προς τον κόλπο του Γέροντα. Τα αιγυπτιακά πλοία, που κάλυπταν το δεξιό άκρο του εχθρικού στόλου, αποφάσισαν να τα χτυπήσουν, καθώς ήταν απομονωμένα. Ο Παπανικολής προσπάθησε να τα εμποδίσει να πλησιάσουν τα πλοία του Μιαούλη, αλλά δέχθηκε ομαδικό πυρ και αναγκάστηκε να υποχωρήσει, αφού έκαψε πρώτα το πυρπολικό του. Η νηνεμία που επικρατούσε στη θάλασσα δεν επέτρεψε τη δράση των πυρπολικών του Ματρόζου, του Πιπίνου και του Νικόδημου.

Η κατάσταση μεταβλήθηκε γύρω στο μεσημέρι, όταν ο άνεμος έγινε ευνοϊκός για τον ελληνικό στόλο. Τα ελληνικά πλοία διείσδυσαν ανάμεσα στα εχθρικά, με αποτέλεσμα να μην πρόκειται πλέον για ναυμαχία εκ παρατάξεως (θα ήταν χαμένη υπόθεση για τον ελληνικό στόλο, λόγω της ποιοτικής και ποσοτικής υπεροχής του εχθρού), αλλά για μια σύγκρουση, όπου όλα μαζί τα πλοία μάχονταν ανακατεμένα. Η κίνηση τακτικής του Μιαούλη ευνοούσε τα πυρπολικά, που ανέλαβαν δράση, κρίνοντας την έκβαση της ναυμαχίας.

Ο σπετσιώτης μπουρλοτιέρης Λάζαρος Μουσούς κατόρθωσε να προσκολλήσει το πυρπολικό του σ' ένα αιγυπτιακό μπρίκι. Έντρομοι οι 300 άνδρες που αποτελούσαν το πλήρωμά του έπεσαν στη θάλασσα και το μπρίκι ακυβέρνητο παρασύρθηκε από το ρεύμα και λίγο πιο κάτω ανατινάχθηκε. Δύο πυρπολικά υπό τους Παπαντώνη και Βατικιώτη κατόρθωσαν να κολλήσουν σε μια μεγάλη αιγυπτιακή φρεγάτα με 44 κανόνια, η οποία κάηκε μέσα σε λίγα λεπτά, παρασύροντας στον βυθό τούς περισσότερους από τους 1.100 άνδρες του πληρώματός της.

Μετά τη δυσμενή γι' αυτόν εξέλιξη, ο τουρκοαιγυπτιακός στόλος άρχισε να υποχωρεί προς την Κω, ενώ ο ελληνικός αγκυροβόλησε και πάλι στον Γέροντα. Η επιτυχία αυτή του ελληνικού ναυτικού αναπτέρωσε το ηθικό των ανδρών του, διέσωσε τη Σάμο και καθυστέρησε την απόβαση του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο.

Η ναυμαχία του Γέροντα είναι μία από τις λαμπρότερες σελίδες της Επανάστασης του '21. Οι αντίπαλες δυνάμεις ήταν τόσο πολύ άνισες, που η θετική έκβαση της ναυμαχίας για τους Έλληνες προκάλεσε τον θαυμασμό των ξένων. Ο Γάλλος ναύαρχος Εντμόν Ζιριέν ντε λα Γκραβιέρ (1812-1892), αναφερόμενος στη ναυμαχία του Γέροντα, παρατηρεί: «Η ναυτική ιστορία ίσως να μην έχει σελίδα περισσότερο ενδιαφέρουσα από αυτήν για έναν ναυτικό».